

معاونت اقتصادی

دوره هشتم اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

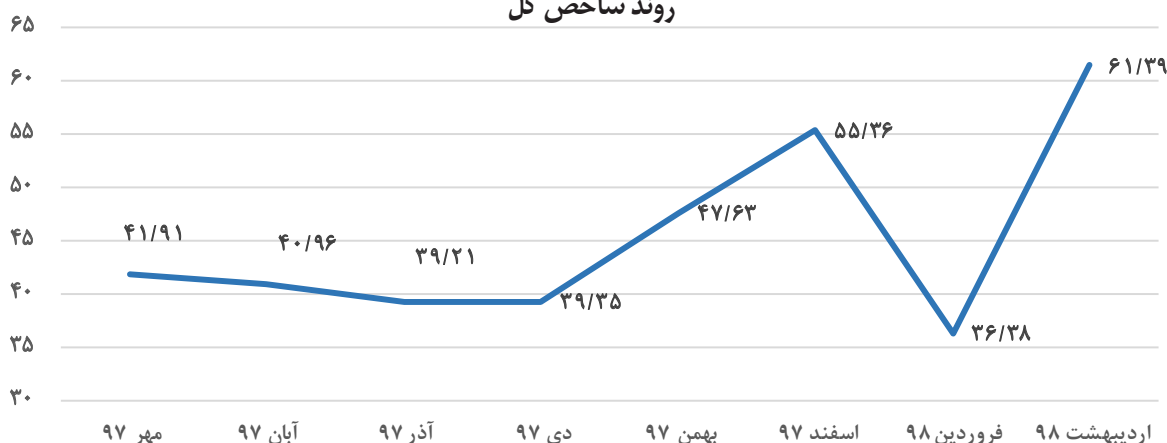
گزارش طرح شاخص مدیران خرید (PMI) صنعت - اردیبهشت ۱۳۹۸

شامخ اردیبهشت ۱۳۹۸ ← ۶۱/۳۹

چکیده:

- ✓ عدد شامخ کل (۶۱/۳۹) بیشتر از ۵۰، نشان‌دهنده بهبود قابل توجه در رونق بخش صنعت در اردیبهشت ماه نسبت به ماه گذشته (۳۶/۳۸) است.
- ✓ شاخص مقدار تولید (۶۹/۹۷) در اردیبهشت، بیشترین روند افزایش نسبت به ماه قبل را در بین ۵ مولفه اصلی شامخ داشته‌است.
- ✓ شاخص موجودی مواد اولیه (۴۳/۰۵) در اردیبهشت، تنها مؤلفه از ۵ مولفه اصلی شامخ است که رقم کمتر از ۵۰ را ثبت کرده‌است.
- ✓ شاخص میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (۵۳/۳۰) با افزایش مقدار نسبت به ماه گذشته، برای نخستین بار، رقم بیش از ۵۰ را ثبت کرده‌است.
- ✓ شاخص میزان سفارش جدید مشتریان نیز با افزایش ۳۱ واحدی در این ماه نسبت به ماه قبل، به رقم ۶۶/۳۱ رسید.
- ✓ شاخص انتظارات تولید در ماه آینده نیز با رقم ۵۹/۴۳، ادامه بهبود نسبی وضعیت بخش صنعت در خردادماه را پیش‌بینی می‌کند.

روند شاخص کل

معرفی طرح شامخ (شاخص مدیران خرید)

از میان شاخص‌های متنوع و گوناگون اقتصادی که توسط کشورها و سازمان‌های بین‌المللی انتشار می‌یابند، شاخص Purchasing Manager's Index (PMI) که در فارسی به اختصار شامخ نام‌گذاری شده است، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی است که مورد پذیرش اکثر کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد. در حال حاضر شاخص PMI توسط مؤسسه مدیریت عرضه (ISM) برای ایالات متحده آمریکا و مؤسسه بین‌المللی IHS MARKIT برای حدود ۲۹۰۰۰ بنگاه بخش خصوصی در بیش از ۴۰ کشور دنیا محاسبه و منتشر می‌شود. این شاخص که بر اساس پایش پرسشنامه‌ای به دست می‌آید، بینش آنی و تصویر سریعی از شرایط اقتصاد کلان به‌ویژه وضعیت رونق و رکود در بخش‌های صنعت و خدمات ارائه می‌دهد. ویژگی‌های این شاخص عبارتند از:

- ✓ داده‌های شامخ به صورت ماهانه در روزهای ابتدایی ماه و پیش از انتشار داده‌های رسمی منتشر می‌شود.
- ✓ شامخ، امکان مقایسه مستقیم بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه از طریق تولید داده‌های استاندارد شده را فراهم می‌سازد.
- ✓ داده‌ها در شامخ بر اساس مستندات واقعی کسب‌وکارها و نه بر اساس نظرات شخصی و حدس مدیران جمع‌آوری می‌شوند.
- ✓ به صورت مستمر و دقیق توسط بازارهای مالی، بانک‌های مرکزی، مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی و رسانه‌ها در جهان پیگیری می‌شود.

در طرح شامخ، از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود به ۱۲ پرسش مطرح‌شده در قالب سه معیار وضعیت نسبت به ماه پیش (بهتر شده، بدتر شده و یا تغییری نکرده است)، پاسخ دهند. در صورت انتخاب گزینه بیشتر از ماه قبل: عدد ۱، گزینه بدون تغییر: عدد ۵/۰ و گزینه کمتر از ماه قبل: عدد صفر برای آن پرسش ثبت می‌شود. مجموع حاصل ضرب درصد پاسخگویان به هریک از گزینه‌ها در عدد همان گزینه، مبین عدد شامخ در آن پرسش است. در نهایت معیار سنجش این شاخص عددی بین ۰ تا ۱۰۰ است. عدد ۰ و ۱۰۰ به ترتیب به معنای آن است که ۱۰۰ درصد پاسخگویان گزینه “بدتر شده است” و “بهتر شده است” را انتخاب نموده‌اند، عدد ۵۰ نشان‌دهنده عدم تغییر وضعیت نسبت به ماه قبل، بالای ۵۰ نشانه بهبود وضعیت نسبت به ماه قبل و زیر ۵۰ به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به ماه قبل است. بر این اساس، چنانچه عدد محاسبه‌شده زیر ۵۰ باشد، اما از عدد محاسبه‌شده ماه قبل بیشتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بدتر شدن وضعیت، کاهش یافته است. در مقابل، چنانچه عدد محاسبه‌شده بالای ۵۰ باشد اما از عدد ماه قبل کمتر باشد، نشان می‌دهد که سرعت بهبود وضعیت در مقایسه با ماه قبل، کاهش یافته است.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، با انجام بررسی‌های لازم، برای نخستین بار در مهرماه ۱۳۹۷ به اجرای طرح شامخ پرداخته و این شاخص را برای بخش صنعت ارائه کرده است. پرسشنامه الکترونیکی شامخ در انتهای هر ماه توسط حدود ۴۰۰ کارگاه صنعتی فعال و بزرگ که سهم عمده‌ای در اشتغال، تولید و ایجاد ارزش افزوده اقتصادی در صنعت کشور دارند، تکمیل می‌شود. در این طرح بنگاه‌ها با استفاده از طبقه‌بندی بین‌المللی کلیه فعالیت‌های اقتصادی (ISIC.Rev4) در ۱۲ گروه صنعتی به شرح زیر طبقه‌بندی و از آنها آمارگیری اینترنتی به عمل می‌آید: ۱- صنایع غذایی، ۲- صنایع نساجی، ۳- صنایع پوشاک و چرم، ۴- صنایع شیمیایی، ۵- صنایع فلزی، ۶- صنایع لاستیک و پلاستیک، ۷- صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی، ۸- صنایع فرآورده‌های نفت و گاز، ۹- صنایع کانی غیرفلزی، ۱۰- صنایع تولید وسایل نقلیه و قطعات وابسته، ۱۱- صنایع چوب، کاغذ و مبلمان و ۱۲- سایر صنایع. پرسشنامه شامخ شامل ۱۲ پرسش است. برای طراحی پرسشنامه و وزن‌دهی به ۵ پرسش اصلی در محاسبه عدد شامخ بخش صنعت در اتاق ایران، از رویکرد مؤسسه بین‌المللی IHS MARKIT با کمی تعدیل به صورت زیر استفاده شده است:

جدول ۱: شاخص صنعت - اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

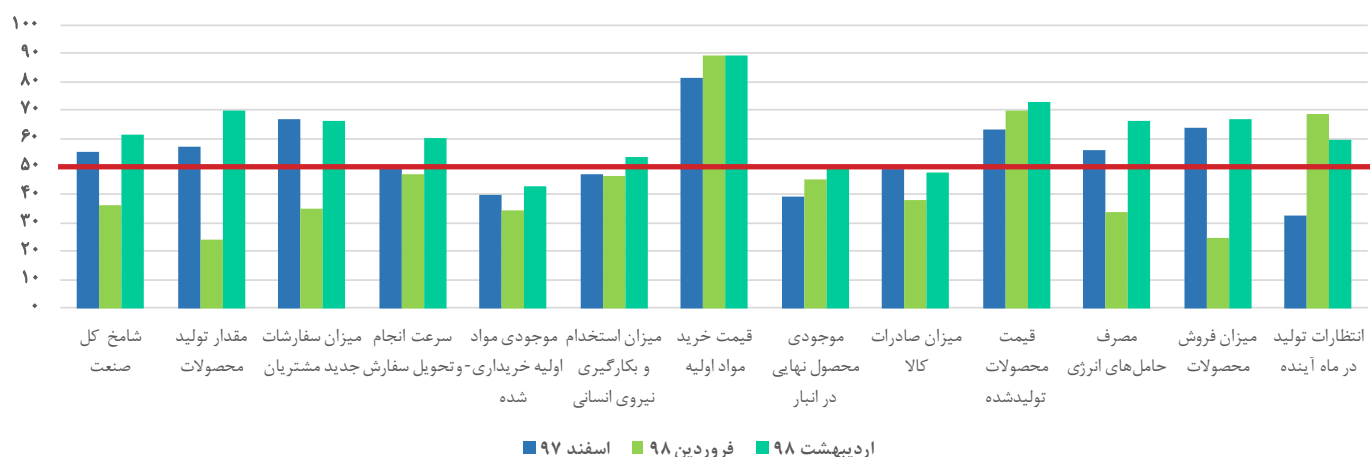
۱. مقدار تولید محصولات (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۵)
۲. میزان سفارشات جدید (پرسش اصلی با ضریب ۰.۳۰)
۳. سرعت انجام و تحویل سفارش (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۵)
۴. موجودی مواد اولیه (پرسش اصلی با ضریب ۰.۱۰)
۵. میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (پرسش اصلی با ضریب ۰.۲۰)
۶. قیمت خرید مواد اولیه
۷. موجودی محصول نهایی در انبار
۸. میزان صادرات کالا
۹. قیمت محصولات تولیدشده
۱۰. مصرف حامل‌های انرژی
۱۱. میزان فروش محصولات
۱۲. انتظارات تولید در ماه آینده

جدول ۱: شاخص صنعت - شاخص مدیران خرید (PMI) اردیبهشت ماه ۱۳۹۸

شاخص	اسفند ۹۷	فروردین ۹۸	اردیبهشت ۹۸
شاخص کل صنعت	۵۵/۳۶	۳۶/۳۸	۶۱/۳۹
مقدار تولید محصولات	۵۷/۲۳	۲۳/۸۸	۶۹/۹۷
میزان سفارشات جدید مشتریان	۶۶/۸۱	۳۵/۰۸	۶۶/۳۱
سرعت انجام و تحویل سفارش*	۵۰/۵۲	۴۷/۱۷	۶۰/۲۵
موجودی مواد اولیه خریداری شده	۳۹/۹۶	۳۴/۳۲	۴۳/۰۵
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۴۷/۱۷	۴۶/۸۷	۵۳/۳۰
قیمت خرید مواد اولیه	۸۱/۶۷	۸۹/۴۸	۸۹/۴۵
موجودی محصول نهایی در انبار	۳۹/۱۰	۴۵/۵۵	۴۹/۴۸
میزان صادرات کالا	۴۹/۳۳	۳۷/۸۸	۴۸/۱۰
قیمت محصولات تولیدشده	۶۲/۸۳	۶۹/۹۵	۷۲/۶۳
مصرف حامل‌های انرژی	۵۵/۷۴	۳۳/۷۲	۶۵/۹۵
میزان فروش محصولات	۶۳/۶۵	۲۴/۷۴	۶۶/۸۵
انتظارات تولید در ماه آینده	۳۲/۴۰	۶۸/۸۰	۵۹/۴۳

*: در دوره اسفند ۱۳۹۷ و قبل از آن، این شاخص با عنوان «مدت زمان انجام و تحویل سفارش» بوده است.

مقایسه شاخص‌های اسفند ۹۷ و فروردین و اردیبهشت ۹۸

تحلیل کلی اطلاعات شامخ اردیبهشت ۱۳۹۸

شامخ کل

همانگونه که انتظار می رفت، با پشت سر گذاشتن نخستین ماه سال جدید و تعلیق در فضای کلان اقتصادی و سیاسی کشور، صنعت وضعیت بهتری پیدا کرده و شاخص شامخ صنعت (با عدد ۶۱،۳۹) نیز این روند را تأیید می کند. مقدار تولید کالا، میزان سفارشات جدید و میزان فروش بخش صنعت در اردیبهشت بیشتر از فروردین ماه بوده است در حالی که موجودی مواد اولیه، میزان صادرات کالا و موجودی انبار بخشی از فعالان صنعتی کاهش یافته است که این مسأله با وجود تحریم ها و شرایط نابسامان اقتصادی، قابل پیش بینی بود. اغلب فعالان اقتصادی به افزایش قیمت مواد اولیه و محصولات نهایی اذعان داشته اند و علی رغم همه این شرایط اشتغال صنعتی نسبت به ماه قبل افزایش نشان می دهد. نکته جالب توجه آن است علی رغم تعطیلات نسبتاً زیاد در خردادماه، فعالان صنعتی انتظار افزایش تولید در ماه آتی را دارند. لازم به ذکر است از آنجا که نمونه های مورد نظر در گروه سایر صنایع در این ماه کمتر از حد انتظار مشارکت داشتند از ارائه تحلیل اقتصادی درباره این گروه صرف نظر شده است.

صنایع لاستیک و پلاستیک

صنعت لاستیک و پلاستیک علاوه بر آنکه همانند اکثر بخش های صنعت، نسبت به فروردین ماه، بهبود نشان می دهد، به لحاظ عدد شاخص بالاترین میزان در میان صنایع گوناگون را به خود اختصاص داده است. اغلب فعالان اقتصادی در این حوزه، افزایش تولید داشته اند و سفارشات جدید بیشتری نسبت به ماه قبل دریافت کرده اند. بسیاری از آنها جهت پاسخگویی به تعهدات خود، نیروی جدید به کار گرفته اند. نکته حائز اهمیت در خصوص این گروه کاهش موجودی مواد اولیه است. از آذرماه ۹۷ تا کنون، فعالان حوزه لاستیک و پلاستیک همه ماهه اعلام کرده اند که موجودی مواد اولیه آنها کمتر از ماه قبل شده است. از اسفند ۹۷ تا کنون نیز موجودی انبار آنها تقریباً ثابت مانده است که کاهش تولید و سفارشات جدید می تواند به خوبی این مسأله را توضیح دهد. قیمت مواد اولیه و محصولات نهایی نسبت به ماه قبل افزایش داشته است که نشان می دهد همچنان عدم ثبات قیمت ها در بازار وجود دارد. فعالان صنعت لاستیک و پلاستیک برای خردادماه نیز انتظار افزایش تولید دارند.

صنایع فرآورده های نفت و گاز

شرکت های تولیدکننده مواد نفتی، بنزین، قیر، روغن های صنعتی، روان کننده ها، محصولات شیمیایی آزمایشگاهی و محصولاتی از این دست، در این گروه قرار می گیرند. علی رغم سپری شدن ماه فروردین و تعطیلات مختص آن، شاخص شامخ این گروه، وضعیت بدتر نسبت به ماه قبل را نشان می دهد. پیش بینی فعالان اقتصادی در فروردین ماه، مبنی بر انتظار افزایش تولید برای ماه آتی نیز تحقق نیافته است و تولید نسبت به ماه قبل کمتر شده است. اغلب فعالان اقتصادی در این بخش از افزایش قیمت مواد اولیه خبر داده اند که افزایش قیمت پایه محصولات پلیمری و شیمیایی طی ماه گذشته در بورس کالا توسط دفتر توسعه صنایع تکمیلی پتروشیمی نیز بر این اظهارات صحنه می گذارد. از آذرماه سال ۱۳۹۷ تا کنون که شاخص PMI تهیه شده است، شامخ این گروه (بجز در اسفندماه) وضعیت بخش فرآورده های نفت و گاز را همواره بدتر از ماه قبل ارزیابی کرده است. میزان تولید نیز همه ماهه نسبت به ماه قبل کاهش داشته است که حاکی از وضعیت رکودی در این بخش می باشد. کاهش سفارشات جدید، موجودی انبار و فروش محصولات نیز بر این امر صحنه می گذارد. علیرغم همه این شرایط، فعالان اقتصادی در این بخش، همچنان انتظار افزایش تولید برای ماه آتی (خرداد) را دارند.

صنایع نساجی

تولید نخ، پشم، پارچه و فرش عمده فعالیت های این گروه را شامل می شود. باتوجه به شامخ گروه نساجی، به نظر می رسد که وضعیت این صنعت نسبت به فروردین ماه تغییر چندانی نداشته است که خبر خوبی برای صنعت نساجی کشور نیست. افزایش قیمت محصولات پتروشیمی نساجی و مشکل جدی نقدینگی، همچنان ادامه دارد. بدلیل مشکلات پیش رو، طی ماه های گذشته صنعت نساجی که به صورت بالقوه صنعت اشتغالزایی است، با تعدیل نیروی انسانی مواجه بوده است. فعالان صنعت نساجی که برای اردیبهشت ماه، انتظار افزایش تولید داشتند، علی رغم افزایش سفارشات جدید در اردیبهشت ماه نسبت به فروردین، میزان تولید خرداد ماه را به شدت کاهشی ارزیابی کرده اند. به نظر می رسد که کاهش موجودی مواد اولیه، افزایش قیمت مواد اولیه، کاهش صادرات و افزایش قیمت نهایی محصولات، عواملی هستند که در این پیش بینی تأثیرگذار بوده اند. از آنجا که صنعت نساجی، یکی از صنایع مورد توجه در سال رونق تولید بوده، وزارت صمت برای حفظ و تثبیت وضعیت واحدهای موجود، تکمیل

ظرفیت‌های خالی، توسعه، بازسازی و نوسازی واحدهای تولیدی در این صنعت، برنامه‌هایی را تدوین کرده است. تأمین منابع مالی و ارز لازم برای واردات ماشین آلات و مواد اولیه از جمله این موارد است که امید می‌رود با اجرایی شدن آنها بخشی از مشکلات این صنعت مرتفع شود.

صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی

به طور کلی شامخ گروه صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی (عدد شامخ ۶۶،۴) نشان از مشاهده بهبود در این صنعت در اردیبهشت ماه به نسبت فروردین ماه دارد. دلیل این امر گزارش شامخ بالای ۵۰ برای شاخص‌های مقدار تولید محصولات (عدد شامخ ۷۷،۴)، میزان سفارشات جدید (عدد شامخ ۷۱)، سرعت انجام و تحویل سفارشات (عدد شامخ ۶۲،۹) و میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی (عدد شامخ ۶۱،۳) است. شاخص موجودی مواد اولیه عدد شامخ ۴۰،۳ را کسب کرده است. این شاخص در فروردین ماه رقم ۳۴،۳ بوده است. به نظر می‌رسد گرچه صنایع ماشین‌سازی و لوازم خانگی همچنان از منظر موجودی مواد اولیه در شرایط نامساعد به سر می‌برند ولی در ماه اردیبهشت تعداد کمتری از فعالان بخش خصوصی به این امر اذعان داشته‌اند. در این صنایع نیز معضل افزایش قیمت خرید مواد اولیه (عدد شامخ ۸۳،۹) مشاهده می‌شود که سبب افزایش قیمت محصولات تولید شده (عدد شامخ ۷۲،۶) در این صنایع شده است. البته این روند در طی ماه‌های گذشته نیز مشاهده شده است. به طوریکه در شامخ‌های ماه‌های دی، بهمن، اسفند و فروردین، تولید کنندگان همواره قیمت محصولات خود را به نسبت ماه قبل در حال افزایش عنوان کرده‌اند. همانطور که عدد شامخ انتظارات تولید در ماه آینده (عدد شامخ ۷۲،۹) در فروردین ماه نشان داد، فعالین این حوزه انتظار افزایش فروش خود در ماه اردیبهشت را داشتند که این امر محقق شد و میزان فروش محصولات (عدد شامخ ۷۱) این صنایع در اردیبهشت ماه افزایش یافت. ضمن آنکه همچنان عدد شامخ انتظارات تولید در ماه آینده (۵۳،۲) برای این صنعت حاکی از انتظار بهبود فروش در خرداد ماه سال جاری است ولی به نظر می‌رسد تعداد کمتری از فعالان این حوزه به نسبت ماه قبل به این امر اذعان داشته‌اند.

صنایع کانی غیر فلزی

شامخ کل گروه صنایع کانی‌های غیر فلزی در اردیبهشت‌ماه ۹۸، رقم ۶۱،۸ را به خود اختصاص داده است. این رقم نشان از بهتر شدن نسبی وضعیت این صنایع نسبت به ماه گذشته دارد. بهبود شاخص شامخ این صنعت ناشی از مشاهده بهبود در شاخص‌های مقدار تولید محصولات (عدد شامخ ۷۳،۹)، میزان سفارشات جدید (عدد شامخ ۶۷،۴) و سرعت انجام و تحویل سفارش (عدد شامخ ۶۳) است. محصولات صنایع کانی غیر فلزی (ظئیر شیشه، ظروف چینی و بهداشتی، سیمان و بتن، کاشی و سرامیک، گچ و آجر، سفال و ...) عمدتاً در فرایند ساخت‌وساز (بخش ساختمان)، مورد استفاده قرار می‌گیرند که فعالیت‌های ساختمانی در نیمه اول سال به علت شرایط جوی به نسبت نیمه دوم سال بیشتر صورت می‌پذیرند. بنابراین می‌بایست انتظار انعکاس این امر در گزارشات شامخ این صنایع را داشت. رقم شاخص میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی در صنایع کانی غیر فلزی، پایین‌ترین رقم در بین صنایع را به خود اختصاص داده است. دلیل این امر را می‌توان در رکود بخش مسکن جستجو کرد. بر اساس گزارش بانک مرکزی، تعداد معاملات مسکن در شهر تهران در اردیبهشت ۹۸ نسبت به ماه مشابه سال قبل ۳۶،۵ درصد کاهش یافته است. ضمن آنکه محصولات صنایع کانی غیر فلزی به عنوان مکمل تولید صنایع فلزی مورد استفاده قرار می‌گیرند. بنابراین به نظر می‌رسد افزایش بهای محصولات صنایع فلزی بر کاهش تقاضای این دسته از محصولات نیز تاثیر گذار بوده است. لذا جمیع این موارد می‌توانند توضیح دهنده وضعیت مذکور باشد. نکته قابل توجه در گزارش شامخ این صنایع افزایش بهای خرید مواد اولیه این صنایع نسبت به ماه قبل است. رقم شامخ قیمت خرید مواد اولیه در صنایع کانی غیر فلزی بعد از صنایع شیمیایی بالاترین رقم (عدد شامخ ۹۵،۷) در بین صنایع است.

صنایع فلزی

به‌طور کلی، بخش عمده‌ای از فعالان اقتصادی در حوزه صنایع فلزی، برخلاف فروردین ۹۷، در اردیبهشت‌ماه ۹۸ وضعیت را نسبت به ماه قبل بهتر ارزیابی کرده‌اند و عدد شامخ ۵۹،۶ نیز مؤید همین امر است. افزایش شاخص کل در این بخش، به تبع افزایش زیر شاخص‌های مقدار تولید محصولات (عدد شامخ ۶۷،۲)، میزان سفارشات جدید (عدد شامخ ۶۰،۲)، سرعت انجام و تحویل سفارش (عدد شامخ ۶۴،۸) و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (عدد شامخ ۵۴،۷) رخ داده است. افزایش شاخص‌های مقدار تولید محصولات، میزان سفارش‌های جدید و حتی تا حدودی مدت زمان و انجام سفارش به علت گذر از تعطیلات نوروزی فروردین ماه، قابل پیش‌بینی بوده است. یکی از مشکلات شرکت‌های فعال در این عرصه، معضل تأمین مواد اولیه است. عدد شامخ برآورد شده برای قیمت مواد اولیه، ۸۶،۷ و قیمت محصولات تولید شده صنایع فلزی، ۷۶،۶ گویای آن است که تورم بر نهادهای تولید این صنعت اثرگذار بوده و سبب شده هزینه تولید این محصولات افزایش یابد. ضمن آنکه این روند در ماه‌های فروردین ۹۸، اسفند، بهمن، دی و آذر ۹۷، نیز رخ داده است. به عبارت دیگر در ماه‌های ذکر شده فعالان اقتصادی عنوان کرده‌اند که همواره قیمت خرید مواد اولیه آنها به نسبت ماه قبل افزایش یافته است. شایان ذکر است، خبر تحریم فلزات اساسی از جمله فولاد، مس و آلومینیوم در ماه گذشته رسانه‌ای شده است. از آنجاکه فولاد، مس و آلومینیوم ایران در دنیا مشتری خاص خود را دارد، بنابراین با وجود تحریم‌ها، فعالان حوزه صنایع فلزی و معدنی بخشی از مشتریان ثابت خود را از دست خواهند داد. این موضوع باعث خواهد شد که کشورهای رقیب این فرصت را پیدا کنند تا بازارهای ایران را تصاحب کنند. علیرغم این امر به نظر می‌رسد این تحریم‌ها به علت ناچیز بودن حجم صادرات

محصولات فلزی نسبت به حجم تولید این محصولات، به میزان کمی سبب اختلال در صادرات این فلزات شود. در پی تحریم‌ها انتظار می‌رود تأمین مواد اولیه برای فعالان این حوزه با مشکل مواجه شود. در قبل از تحریم‌ها شرکت‌های فولادی، کالای خود را به خارج می‌فرستادند و از محل ارز حاصل از فروش محصولات خود مواد اولیه یا قطعات یدکی وارد می‌کردند. اما اکنون حلقه تحریم برای این شرکت‌ها، تنگ‌تر شده است. در حال حاضر بیشتر تولیدات محصولات فلزی مصرف داخلی دارد ولی با توجه به کاهش قدرت خرید مشتریان داخلی به علت افزایش قیمت این محصولات و شرایط اقتصادی کشور انتظار تعمیق رکود در این صنایع انتظاری دور از واقعیت نخواهد بود.

صنایع غذایی

شامخ گروه صنایع غذایی (عدد شامخ ۵۴,۵) حاکی از مشاهده بهبود در این صنعت در ماه اردیبهشت به نسبت ماه فروردین است. این مهم ناشی از مشاهده بهبود در شاخص های تولیدات محصولات (عدد شامخ ۵۷,۴)، میزان سفارشات جدید (عدد شامخ ۵۶,۴)، سرعت انجام و تحویل سفارش (عدد شامخ ۶۰,۶) و در نهایت میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (عدد شامخ ۵۱,۱) در این صنعت به نسبت ماه گذشته است. افزایش تولیدات محصول به تبع افزایش میزان سفارشات جدید در اردیبهشت ماه به علت پشت سر گذاشتن تعطیلات نوروزی در فروردین ماه قابل پیش بینی بود. علیرغم بهبودهای مشاهده شده در شاخص‌های مذکور، مشکل موجودی مواد اولیه (عدد شامخ ۳۹,۴) همچنان به قوت خود پابرجا است. ضمن آنکه قیمت بالای خرید مواد اولیه مشکل تأمین مواد اولیه را دو چندان کرده است. عدد شامخ مربوط به شاخص قیمت مواد اولیه ۸۹,۴ گزارش شده است که حاکی از افزایش قیمت مواد اولیه به نسبت ماه قبل است. افزایش نسبی این متغیر به نسبت ماه قبل در گزارش‌های پیشین شامخ نیز مشاهده شده است. افزایش قیمت مواد اولیه منجر به افزایش قیمت محصولات می‌شود. لذا به نظر می‌رسد با استمرار روند فعلی افزایش قیمت محصولات تولید شده در ماه‌های آتی نیز در این صنعت مشاهده شود. به نظر می‌رسد دلیل افزایش قیمت مواد اولیه، نبود روال برنامه‌ریزی صحیح از سوی سیاست‌گذاران برای تولیدکنندگان و صاحبان کسب‌وکار و به عنوان مثال، سیاست‌های جدید ارزی دولت از فروردین ماه سال پیش باشد که همچنان تبعات آن‌ها بر بدنه این صنعت دیده می‌شود. در این گروه، مواد اولیه هر روز با یک قیمت جدید عرضه شده و برخی مواد اولیه مورد نیاز برای خطوط تولید در بازار یافت نمی‌شود. مورد دیگری که تأمین مواد اولیه را با مشکل روبرو ساخته است، اجبار به خرید نقدی و حتی پیش پرداختی در شرایطی است که تولیدکنندگان با مشکل سرمایه در گردش روبرو هستند. ضمن آنکه این امر سبب شده است، تولید کنندگان تا روز تحویل مواد اولیه از قیمت قطعی آن‌ها بی‌اطلاع بمانند که در نتیجه امکان برنامه‌ریزی برای آینده از آن‌ها سلب شده است.

صنایع شیمیایی

وضعیت صنایع شیمیایی در اردیبهشت ۹۸ نسبت به فروردین ماه قبل، بهتر شده است. شامخ گروه در اردیبهشت ماه در پی بهبود در شاخص‌های مقدار تولید محصولات (عدد شامخ ۷۹,۷)، میزان سفارشات جدید (عدد شامخ ۷۶,۳)، سرعت انجام و تحویل سفارش (عدد شامخ ۶۱)، موجودی مواد اولیه (عدد شامخ ۵۳,۴) و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (عدد شامخ ۵۲,۵) عدد ۶۷,۸ را کسب کرده است. بخشی از بهبود مشاهده شده در شاخص‌های مذکور ناشی از پشت سر گذاشتن تعطیلات نوروزی است. ضمن آنکه افزایش فروش محصولات (عدد شامخ ۷۸,۸) نیز مؤید این امر است. نکته قابل توجه در ارقام ذکر شده، عدد شامخ شاخص موجودی مواد اولیه است که حاکی از بهبود این شاخص در صنایع شیمیایی دارد. این در حالی است که در اکثریت صنایع (به غیر از صنعت پوشاک و چرم با عدد شامخ موجودی مواد اولیه ۵۵ و صنایع شیمیایی)، گزارشات حاکی از بدتر شدن وضعیت موجودی مواد اولیه دارد. نکته حائز اهمیت دیگر عدد شامخ به دست آمده برای قیمت خرید مواد اولیه است. شاخص شامخ قیمت خرید مواد اولیه صنایع شیمیایی در اردیبهشت ماه رقم ۹۵,۸ اعلام شده است. این رقم بدان معناست که تقریباً تمام پرسش‌شوندگان بر افزایش بهای مواد اولیه تأکید داشته‌اند. رقم به دست آمده برای این زیرشاخص بیش‌ترین میزان در بین صنایع منتخب در گزارش شامخ می‌باشد. افزایش قیمت بالای خرید مواد اولیه در صنایع شیمیایی در حالی رخ داده است که ایران از مزیت وجود مواد اولیه شیمیایی در کشور برخوردار است. دلیل این امر اعطای مجوز افزایش قیمت محصولات پتروشیمی از سوی سازمان حمایت از حقوق مصرف‌کننده و تولیدکننده است. از این‌رو تولیدکنندگان صنایع شیمیایی به ناچار با قیمت‌های بالاتری مواد اولیه خود را تأمین کرده‌اند.

صنایع چوب، کاغذ و مبلمان

صنایع چوب، کاغذ و مبلمان در اردیبهشت ماه، علی‌رغم تداوم بسیاری از مشکلات، وضعیت بهبود را نسبت به ماه قبل تجربه کرده‌اند که با توجه به تعطیلات سالانه فروردین ماه، طبیعی می‌نماید. صنایع مرتبط با چوب و کاغذ، همانند بسیاری از صنایع دیگر در وضعیت مناسبی قرار ندارند که بخش عمده‌ای از آن به دلیل وابستگی این صنایع به مواد اولیه وارداتی، تحریم‌ها و دشواری تأمین مواد اولیه است. از دی ماه سال گذشته تا کنون، طبق اظهارات فعالان اقتصادی، موجودی مواد اولیه و موجودی انبار در این صنایع همواره رو به کاهش بوده است. قیمت مواد اولیه نیز روند افزایشی داشته است. به دلیل نیاز داخلی و ممنوعیت صادرات بسیاری از محصولات این گروه، از آذر ۹۷ تا کنون، صادرات نیز روند کاهشی داشته است. علی‌رغم این شرایط، فعالان اقتصادی در این صنایع انتظار افزایش تولید برای ماه آتی را دارند. با توجه به نیاز کشور و محدودیت‌های واردات، پتانسیل‌های بسیاری برای رشد این صنایع قابل تصور است که نیازمند تجدید نظر در سیاست‌های کنونی کشور است. رویه‌های ضدتولیدی و مشوق

واردات در سال‌های گذشته، امکان رشد و رونق تولید در صنایع کاغذ و چوب را محدود ساخته است و شرایط را به گونه‌ای رقم زده است که به نظر می‌رسد، تولید کاغذ داخلی توجیه اقتصادی نداشته باشد. شرایط غیررقابتی کاغذ وارداتی یارانه‌ای با کاغذ تولید داخل به دلیل سیاست‌هایی همچون اعمال مالیات بر ارزش افزوده بر تولیدات داخل و عوارض اندک بر کاغذ وارداتی ایجاد شده است. همه این‌ها در شرایطی است که تولیدکنندگان داخلی همواره با افزایش قیمت مواد اولیه مواجه بوده‌اند.

صنایع تولید وسایل نقلیه و قطعات وابسته

شاخص شامخ این گروه نسبت به ماه قبل به میزان قابل توجهی افزایش داشته و از رقم ۴۲,۶ در فروردین ماه به ۶۳,۴ در اردیبهشت ماه تغییر کرده است. دلیل این امر افزایش ۴ شاخص مقدار تولید محصولات (عدد شامخ ۷۰,۷)، میزان سفارش‌های جدید (عدد شامخ ۷۷,۶)، سرعت زمان انجام و تحویل سفارش (عدد شامخ ۵۰) و میزان استخدام و به کارگیری نیروی انسانی (عدد شامخ ۵۱,۷) است که بخشی از آن به دلیل پشت سر گذاشتن تعطیلات نوروزی قابل توجیه است. ضمن آنکه افزایش فروش محصولات (عدد شامخ ۶۷,۲) نیز موید این امر است. در این صنعت قیمت تمام شده محصولات (عدد شامخ ۷۲,۴) به علت افزایش قیمت مواد اولیه (عدد شامخ ۹۱,۴) افزایش یافته است. افزایش قیمت مواد اولیه ناشی از وابستگی مواد اولیه این صنعت به واردات است. در حال حاضر به صورت خاص در صنعت قطعه‌سازی بسیاری از مواد اولیه نظیر گرانول‌های پلاستیکی و لاستیکی، محصولات پتروشیمی، ورق‌های فولادی، آلیاژهای آلومینیومی یا مس هنوز از خارج از کشور وارد می‌شود. ضمن آنکه قطعه‌سازان برخلاف گذشته باید هزینه مواد اولیه را نقدی پرداخت کنند. این در حالی است که طبق روال گذشته، خودرو سازان پرداخت به قطعه سازان را در طی ۳ الی ۴ ماه انجام می‌دهند. علیرغم این امر، شاخص انتظارات تولید در ماه آینده (عدد شامخ ۶۰,۳) این گروه نشان از امیدواری تولیدکنندگان وسایل نقلیه و قطعات وابسته به فروش بیشتر در ماه آتی را دارد. دلایل مختلفی برای شکل‌گیری انتظارات مثبت در تولیدکنندگان می‌توان عنوان کرد که از جمله آنها پرداخت مابقی تسهیلات بانک مرکزی به قطعه سازان و ترخیص ۳ هزار کانتینر قطعات خودرویی از گمرک چابهار طی هفته‌های آتی است. شایان ذکر است پیشتر و در روزهای پایانی سال ۱۳۹۷، توزیع تسهیلات ۴۰۰۰۰ میلیارد ریالی بین شرکت‌های قطعه‌ساز توسط بانک مرکزی موجب افزایش ۱۰۰ درصدی تیراژ تولید ظرف ۳ الی ۴ هفته شده بود. ضمن آنکه در روزهای اخیر خبر همکاری وزارت دفاع با خودروسازان رسانه‌ای شده است. مقرر شده با همکاری وزارت دفاع، در ۶ ماه آینده قطعات‌های تک مورد نیاز خودروسازان، داخلی سازی شده و وابستگی‌ها به واردات آن‌ها به حداقل برسد. به عقیده صاحب‌نظران این حوزه، داخلی سازی قطعات وارداتی به‌خصوص در حوزه خودروسازی که به واسطه تحریم‌های آمریکا دچار مشکلات فراوانی شده، دارای اهمیت دوچندان است.

صنایع پوشاک و چرم

پس از ماه‌های متوالی، فعالان اقتصادی در صنعت پوشاک و چرم بالاخره وضعیت بهبود نسبت به ماه قبل را تجربه کرده‌اند. میزان سفارشات جدید و تولید در این ماه افزایش داشته است. موجودی مواد اولیه و موجودی انبار نیز در وضعیت بهتری نسبت به ماه قبل قرار دارد. حتی وضعیت صادرات این محصولات نیز نسبت به ماه قبل بهبود پیدا کرده است. علی‌رغم آنکه قیمت خرید مواد اولیه و محصولات نهایی، مشابه ماه‌های قبلی روند صعودی داشته است اما نتوانسته بر میزان سفارشات جدید و فروش محصولات اثرگذار باشد به گونه‌ای که فعالان اقتصادی انتظار افزایش تولید برای ماه آتی را دارند. وضعیت مذکور سبب شده است تا فعالان اقتصادی برای تأمین نیروی انسانی مورد نیاز خود در ماه‌های فروردین و اردیبهشت، نیروی جدید به کار بگیرند. باتوجه به آنکه براساس برخی برآوردها، نیمی از نیاز کشور به محصولات این گروه از طریق واردات تأمین می‌شود و با عنایت به شرایط تحریم، ویژگی‌های صنعت پوشاک و چرم سبب می‌شود که از پتانسیل رشد بالایی در شرایط کنونی برخوردار باشد و زمینه نه فقط برای پاسخ به نیاز داخلی بلکه صادرات به کشورهای همسایه نیز فراهم باشد؛ امری که آمارهای صادراتی نیز آن را تأیید می‌کند. اما نکته‌ای که نباید از آن غافل شد، بحث قاچاق می‌باشد که در سال‌های گذشته آسیب زیادی به این صنعت وارد ساخته است. قدیمی بودن تکنولوژی تولید، نبود رویکرد علمی و تولید کالاهای با ارزش افزوده پایین به‌ویژه در صنعت چرم، مواردی است که باید بدان توجه ویژه نمود.

جدول ۲: وضعیت شاخص‌های صنایع منتخب از نگاه طرح شاخص مدیران خرید - اردیبهشت ۱۳۹۸

شاخص	صنایع لاستیک و پلاستیک	وپلاستیک‌های نفت و گاز	صنایع نساجی	ماشین‌سازی و لوازم خانگی	صنایع کانی غیر فلزی	صنایع فلزی	صنایع غذایی	صنایع شیمیایی	چوب، کاغذ و مبلمان	وسایل نقلیه و قطعات وابسته	پوشاک و چرم	سایر صنایع
شامخ گروه	۶۹/۲	۴۴/۱	۴۹/۸	۶۶/۴	۶۱/۸	۵۹/۶	۵۴/۵	۶۷/۸	۶۴/۳	۶۳/۴	۶۷/۳	۷۳/۸
مقدار تولید محصولات	۸۱/۶	۴۷/۹	۵۴/۲	۷۷/۴	۷۳/۹	۶۷/۲	۵۷/۴	۷۹/۷	۷۶/۲	۷۰/۷	۷۵/۰	۸۷/۵
میزان سفارشات جدید	۷۸/۹	۴۱/۷	۵۸/۳	۷۱/۰	۶۷/۴	۶۰/۲	۵۶/۴	۷۶/۳	۶۹/۰	۷۷/۶	۷۰/۰	۸۷/۵
سرعت انجام و تحویل سفارش	۵۰/۰	۴۵/۸	۵۰/۰	۶۲/۹	۶۳/۰	۶۴/۸	۶۰/۶	۶۱/۰	۶۱/۹	۵۰/۰	۶۰/۰	۶۲/۵
موجودی مواد اولیه	۳۹/۵	۳۱/۳	۲۰/۸	۴۰/۳	۴۵/۷	۴۰/۶	۳۹/۴	۵۳/۴	۴۲/۹	۴۶/۶	۵۵/۰	۶۲/۵
میزان استخدام و بکارگیری نیروی انسانی	۶۸/۴	۴۷/۹	۴۵/۸	۶۱/۳	۴۵/۷	۵۴/۷	۵۱/۱	۵۲/۵	۵۴/۸	۵۱/۷	۶۵/۰	۵۰/۰
قیمت خرید مواد اولیه	۷۸/۹	۸۷/۵	۸۷/۵	۸۳/۹	۹۵/۷	۸۶/۷	۸۹/۴	۹۵/۸	۹۲/۹	۹۱/۴	۸۵/۰	۷۵/۰
موجودی محصول (انبار)	۵۰/۰	۳۳/۳	۵۰/۰	۳۲/۳	۵۴/۳	۴۹/۲	۴۳/۶	۶۰/۲	۴۵/۲	۵۰/۰	۷۰/۰	۷۵/۰
میزان صادرات کالا	۵۵/۳	۵۴/۲	۴۱/۷	۴۶/۸	۵۲/۲	۵۳/۹	۳۵/۱	۵۵/۱	۴۲/۹	۴۶/۶	۶۰/۰	۳۷/۵
قیمت محصولات تولیدشده	۷۶/۳	۸۵/۴	۷۵/۰	۷۲/۶	۶۵/۲	۷۶/۶	۶۶/۰	۷۱/۲	۸۱/۰	۷۲/۴	۸۵/۰	۶۲/۵
مصرف حامل‌های انرژی	۷۳/۷	۵۴/۲	۵۰/۰	۶۴/۵	۷۳/۹	۶۳/۳	۶۳/۸	۷۲/۰	۵۹/۵	۶۵/۵	۷۰/۰	۸۷/۵
میزان فروش محصولات	۷۸/۹	۳۹/۶	۴۱/۷	۷۱/۰	۶۰/۹	۷۱/۹	۵۳/۲	۷۸/۸	۷۳/۸	۶۷/۲	۸۰/۰	۷۵/۰
انتظارات تولید در ماه آینده	۶۰/۵	۵۶/۳	۲۰/۸	۵۳/۲	۶۵/۲	۶۳/۳	۵۸/۵	۶۴/۴	۵۹/۵	۶۰/۳	۶۵/۰	۶۲/۵